

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN KHOA HỌC GIÁO DỤC VIỆT NAM**

-----***-----

MAI THỊ PHƯƠNG

**GIÁO DỤC KĨ NĂNG HỌC ĐƯỜNG
CHO TRẺ TỰ KỈ CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Hà Nội, 2017

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN KHOA HỌC GIÁO DỤC VIỆT NAM

MAI THỊ PHƯƠNG

**GIÁO DỤC KĨ NĂNG HỌC ĐƯỜNG
CHO TRẺ TỰ KỈ CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1**

Chuyên ngành: Lí luận và lịch sử giáo dục

Mã số: 62 14 01 02

Người hướng dẫn: **1. GS.TS. Nguyễn Thị Hoàng Yến**
2. TS. Vương Hồng Tâm

Hà Nội, 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Tác giả luận án

Mai Thị Phương

MỤC LỤC

DANH MỤC TỪ VÀ CỤM TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC BẢNG	vi
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Khách thể, đối tượng nghiên cứu	3
4. Giả thuyết khoa học	4
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
6. Phương pháp luận và các phương pháp nghiên cứu	4
7. Phạm vi nghiên cứu	6
8. Luận điểm bảo vệ	7
9. Đóng góp mới của luận án	7
10. Cấu trúc của luận án	7
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA GIÁO DỤC KỸ NĂNG HỌC ĐƯỜNG CHO TRẺ TỰ KỈ CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1	8
1.1. Tổng quan nghiên cứu vấn đề	8
1.1.1. Những nghiên cứu về trẻ tự kỉ và Giáo dục trẻ tự kỉ	8
1.1.2. Những nghiên cứu về kỹ năng học đường và giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ	10
1.2. Trẻ tự kỉ	21
1.2.1. Khái niệm	21
1.2.2. Tiêu chí chẩn đoán	23

1.2.3. Phân loại trẻ tự kỉ	25
1.2.4. Đặc điểm của trẻ tự kỉ	27
1.3. Giáo dục hòa nhập và lớp tiền hòa nhập.....	30
1.3.1. Giáo dục hòa nhập.....	30
1.3.2. Lớp tiền hòa nhập	31
1.4. Kỹ năng học đường.....	31
1.4.1. Khái niệm	31
1.4.2. Phân loại các kỹ năng học đường	35
1.4.3. Đặc điểm kỹ năng học đường của trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1	40
1.5. Giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1	42
1.5.1. Ý nghĩa của giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ	42
1.5.2. Mục tiêu giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1 ...	44
1.5.3. Nội dung giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1 ...	44
1.5.4. Biện pháp giáo dục kỹ năng học đường.....	46
1.5.5. Đánh giá kết quả giáo dục kỹ năng học đường	48
1.6. Các yếu tố ảnh hưởng đến giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1	49
1.6.1. Những điểm mạnh và hạn chế từ bản thân trẻ tự kỉ	49
1.6.2. Năng lực chuyên môn và lòng yêu nghề của Giáo viên	50
1.6.3. Khả năng hỗ trợ và phối hợp từ phía gia đình trẻ tự kỉ.....	50
1.6.4. Sự hỗ trợ từ bạn bè	51
1.6.5. Môi trường lớp học.....	52
Kết luận chương 1	53
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG HỌC ĐƯỜNG CHO TRẺ TỰ KỈ CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1	55

2.1. Giới thiệu khái quát về quá trình khảo sát	55
2.1.1. Mục đích khảo sát	55
2.1.2. Nội dung khảo sát.....	55
2.1.3. Bộ công cụ khảo sát	55
2.1.4. Địa bàn, khách thể và thời gian khảo sát	57
2.2. Kết quả khảo sát	62
2.2.1. Thực trạng kỹ năng học đường của trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1	62
2.2.2. Thực trạng giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1..	69
2.2.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến quá trình giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1.....	69
Kết luận chương 2	83
CHƯƠNG 3: BIỆN PHÁP GIÁO DỤC KỸ NĂNG HỌC ĐƯỜNG CHO TRẺ TỰ KỈ CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1 VÀ THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	85
3.1. Các nguyên tắc xây dựng biện pháp	85
3.1.1. Đảm bảo phù hợp mục tiêu giáo dục mầm non	85
3.1.2. Đảm bảo tính cá biệt hóa.....	85
3.1.3. Kết hợp phương pháp giáo dục trẻ em nói chung với các phương pháp chuyên biệt dành cho trẻ tự kỉ	85
3.2. Biện pháp giáo dục kỹ năng học đường cho trẻ tự kỉ chuẩn bị vào lớp 1.....	85
3.2.1. Nhóm 1: Chuẩn bị các điều kiện tổ chức giáo dục kỹ năng học đường ...	88
3.2.2. Nhóm 2: Tổ chức giáo dục kỹ năng học đường	98
3.2.3. Nhóm 3: Đánh giá kết quả giáo dục kỹ năng học đường và lên kế hoạch chuyển tiếp.....	114
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp, điều kiện thực hiện và một số lưu ý.....	117
3.3.1. Mối quan hệ giữa các biện pháp	117

3.3.2. Điều kiện thực hiện	117
3.3.3. Một số lưu ý	118
3.4. Thực nghiệm sư phạm.....	119
3.4.1. Mục đích thực nghiệm.....	119
3.4.2. Nội dung thực nghiệm.....	119
3.4.3. Tổ chức thực nghiệm.....	120
3.4.4. Kết quả thực nghiệm	127
Kết luận chương 3	142
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	144
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ.....	145
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	147
PHỤ LỤC	155

DANH MỤC TỪ VÀ CỤM TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
ABA	Applied Behavior Analysis (Phân tích hành vi ứng dụng)
ASDs	Autism Spectrum Disorders (Rối loạn phổ tự kỉ)
CARS	Childhood Autism Rating Scale (Thang đánh giá tự kỉ tuổi ấu thơ)
ICD	International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (Bảng phân loại bệnh quốc tế)
DSM	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder (Sổ tay chẩn đoán và thống kê những rối nhiễu tinh thần)
GDHN	Giáo dục hòa nhập
GV	Giáo viên
KH	Kế hoạch
KHGDCN	Kế hoạch giáo dục cá nhân
KN	Kĩ năng
KNHD	Kĩ năng học đường
KNHT	Kĩ năng học tập
KNXH	Kĩ năng xã hội
MN	Mầm non
PECS	Pictures Exchange Communication System (Hệ thống giao tiếp trao đổi tranh)
PH	Phụ huynh
TEACCH	Treatment and Education Autistic Children Communication Handicap (Trị liệu và giáo dục cho trẻ tự kỉ và trẻ có khó khăn về giao tiếp)
TTK	Trẻ tự kỉ

DANH MỤC BẢNG

Tên bảng	Trang
Bảng 1.1. Mức độ nghiêm trọng của rối loạn phổ tự kỉ	25
Bảng 2.1. Thông tin chung về TTK	59
Bảng 2.2. Thông tin về PH TTK	60
Bảng 2.3. Những khó khăn của TTK chuẩn bị vào lớp 1	62
Bảng 2.4. Đánh giá của GV về mức độ khó khăn khi thực hiện các KN trong 4 nhóm KNHĐ	69
Bảng 2.5. Nhận thức của GV, PH đối với việc GD KNHĐ cho TTK mức nhẹ và trung bình	70
Bảng 2.6. So sánh mức độ sử dụng và hiệu quả của các biện pháp GV sử dụng trong GD KNHĐ cho TTK	72
Bảng 2.7. Những yếu tố từ TTK ảnh hưởng đến GD KNHĐ cho TTK chuẩn bị vào lớp 1	78
Bảng 2.8. Những yếu tố từ GV ảnh hưởng đến GD KNHĐ cho TTK chuẩn bị vào lớp 1	79
Bảng 2.9. Những yếu tố từ gia đình ảnh hưởng đến GD KNHĐ cho TTK chuẩn bị vào lớp 1	80
Bảng 2.10. Yếu tố từ trung tâm can thiệp ảnh hưởng đến GD KNHĐ cho TTK chuẩn bị vào lớp 1	81

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Tên biểu đồ	Trang
Biểu đồ 2.1. Chuyên môn của GV phụ trách các lớp tiền học đường	61
Biểu đồ 2.1A. Kết quả đánh giá KN tự phục vụ	63
Biểu đồ 2.1B. Kết quả đánh giá KN sử dụng và giữ gìn đồ dùng học tập, đồ dùng trường lớp	65
Biểu đồ 2.1C. Kết quả đánh giá KN chấp hành nội qui lớp học, trường học	66
Biểu đồ 2.1D. Kết quả đánh giá KN tương tác với thầy cô, bạn bè	67
Biểu đồ 3.1.1. So sánh trước và sau thực nghiệm về các KN trong nhóm KN tương tác với GV, bạn bè của B	130
Biểu đồ 3.1.2. So sánh trước và sau thực nghiệm về các KN trong nhóm KN tuân thủ nội qui, qui định ở lớp, ở trường của B	131
Biểu đồ 3.1.3. So sánh trước và sau thực nghiệm về các KN trong nhóm KN sử dụng và giữ gìn đồ dùng học tập, đồ dùng nhà trường của B	132
Biểu đồ 3.1. Sự tiến bộ của B qua 2 đợt thực nghiệm	133
Biểu đồ 3.2.1. So sánh trước và sau thực nghiệm về các KN trong nhóm KN tương tác với GV, bạn bè của K	134
Biểu đồ 3.2.2. So sánh trước và sau thực nghiệm về nhóm KN tuân thủ quy định ở lớp, ở trường của K sau 2 lần thực nghiệm	137
Biểu đồ 3.2.3. So sánh trước và sau thực nghiệm về các KN trong nhóm KN sử dụng và giữ gìn đồ dùng học tập, đồ dùng nhà trường của K	138
Biểu đồ 3.2. Sự tiến bộ của K qua các lần thực nghiệm	139
Biểu đồ BK1: So sánh nhóm KN 1 ở hai trẻ thực nghiệm	140
Biểu đồ BK2. So sánh nhóm KN 2 ở hai trẻ thực nghiệm	141
Biểu đồ BK3. So sánh nhóm KN 3 ở hai trẻ thực nghiệm	142